

Nr 118

Av herr **Elowsson, Nils, m. fl.**, om visst statsanslag till Malmö stadsbibliotek.

(Lika lydande med motion nr 145 i Andra kammaren)

I Folkbibliotekssakkunnigas betänkande av år 1949 (Statens offentliga utredningar 1949: 28) föreslogs inrättandet av s. k. *lånecentraler* i avsikt att avlasta de vetenskapliga arkivbiblioteken från den mest betungande delen av deras utlåning till folkbiblioteken. Därmed avses främst det svenska trycket, där behovet att nedbringa förslitningen är störst, men även en stor del av det utländska.

Till lånecentral för Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län föreslogs *Malmö stadsbibliotek*, som sedan 1930 fungerar som centralbibliotek för Malmöhus län. I petitaskrivelser till de senaste årens riksdagar har skolöverstyrelsen upptagit anslag för inrättande av lånecentraler, och beträffande Malmö stadsbibliotek har motioner i ärendet ingivits vid 1956 och 1959 års riksdagar. Utförliga redogörelser såväl för Malmö stadsbiblioteks förutsättningar att fungera som lånecentral som för dess verksamhet har lämnats av Malmö stads biblioteksnämnd i skrivelser till Kungl. Maj:t av den 22/8 1955 och av den 31/8 1959 samt i begärt yttrande till skolöverstyrelsen av den 1/8 1957.

Riksdagen har emellertid ännu ej varit beredd att ta slutlig ställning i ärendet. Däremot har utgående tilläggsbidrag till centralbibliotek med särskilt betungande arbetsuppgifter av 1957 års riksdag höjts från 40 000 till 80 000 kronor, varvid bl. a. av departementschefen anförts följande:

Vid fördelningen av det för tilläggsbidrag avsedda beloppet å tillhoppa 80 000 kronor synes, i avvaktan på slutlig prövning av frågan om ett speciellt bidrag till lånecentraler, såsom särskilt skäl för erhållande av tilläggsbidrag även böra beaktas en kostnadskrävande regionalt mer omfattande utlåning av det slag, som exempelvis Malmö stadsbibliotek för närvarande bedriver.

Av ifrågavarande tilläggsbidrag har Malmö stadsbibliotek för budgetåren 1957/58, 1958/59 och 1959/60 erhållit ett extra statsanslag om 20 000 kronor. Emellertid må erinras om att stadsfullmäktige i Malmö den 20 juni 1955 efter framställning av Malmö stads biblioteksnämnd beslutat medge stadsbiblioteket rätt att försöksvis under fem år åta sig uppgiften att fungera som lånecentral för de sydliga och västsvenska länen under uttrycklig förutsättning av ett årligt statsbidrag av lägst 50 000 kronor. På grund av de allmänna lönehöjningarna och övergången till ny löneplan samt de ökade

bokpriserna måste detta belopp emellertid i dag anses otillräckligt och kostnaderna för lånecentralens verksamhet i stället beräknas till lägst 60 000 kronor. Vidare må framhållas, att folkbibliotekssakkunniga i sitt betänkande 1949 räknade med »att bibliotek som tjänstgör som lånecentral eller åtar sig liknande uppgifter av motsvarande omfattning skall garanteras ett statsbidrag av minst 75 000 kronor».

I avvaktan på förverkligandet av lånecentralorganisationen har stadsbiblioteket i Malmö under åtskilliga år i allt större utsträckning beviljat låneansökningar även från bibliotek utanför det egna länets gränser. I själva verket har utlåning i icke ringa grad skett även utanför den föreslagna räjongen för en lånecentral. Av de studielån som utsändes år 1954 hade sålunda 20 % rekvirerats från andra län, år 1956 uppgick dessa till 26 %, 1958 hade de stigit till 38,3 % och 1960 till 42,4 %. Malmö stadsbibliotek kan sålunda redan nu sägas bedriva en betydande verksamhet av det slag som beräknas komma att fullgöras av den planerade lånecentralen. Med sitt nuvarande bokbestånd på ca 446 000 band har biblioteket mycket goda förutsättningar för en sådan verksamhet, och genom sin årligen utkommande tryckta tillväxtkatalog bereder det andra bibliotek möjlighet att följa den svenska och mera betydande utländska litteraturen på olika områden.

I detta sammanhang bör framhållas, att de snäva regler som måste upprätthållas för lån från de vetenskapliga biblioteken ej synes böra tillämpas för en lånecentralens vidkommande. Det är i stället synnerligen önskvärt, att även handböcker i viss utsträckning kan ställas till förfogande för forskare och studerande på landsbygden och i mindre städer. Därtill bör en lånecentral även kunna bistå biblioteken inom sin räjong i fråga om andra synnerligen viktiga uppgifter, främst bibliografiska undersökningar och besvarande av mera komplicerade förfrågningar. Majoriteten av stadsbiblioteken och centralbiblioteken saknar nämligen ännu de resurser i form av sådana mera omfattande samlingar av handböcker och bibliografisk litteratur som är erforderliga vid dylika undersökningar. Var och en som sysslat med forskningsarbete i någon form torde ha erfarenhet av vilken fördel tillgången till sakkunnig hjälp för framskaffande av nödvändiga bibliografiska och andra uppgifter utgör. Redan nu bistår Malmö stadsbibliotek i stor utsträckning de mindre biblioteken i deras svårare referensarbete och vid bibliografiska förfrågningar. Undersökningar av detta slag underlättas genom att Malmö stadsbibliotek förfogar över en modern och omfattande samling uppslagsböcker och bibliografiska verk.

Förutsättningen för att Malmö stadsbibliotek skall kunna fortsätta den värdefulla låneverksamhet och den viktiga bibliografiska service, som för närvarande utövas gentemot bibliotek utanför Malmöhus läns gränser, är emellertid beviljandet av ett statligt anslag för täckande av de merutgifter, som Malmö stad åsamkas genom dessa åtaganden. Utan ett sådant anslag torde verksamheten icke kunna vidmakthållas.

Ett uppdrag till Malmö stadsbibliotek att fungera som lånecentral för de nämnda länen är i denna situation av väsentlig betydelse dels med hänsyn till den hjälp och det stöd som därigenom även i försättningen skulle lämnas folkbiblioteken i södra och västra Sverige, dels med hänsyn till den avlastning som samtidigt bereds de vetenskapliga arkivbiblioteken. Ett anslag för detta ändamål synes oss följaktligen vara väl motiverat.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställles,

att riksdagen måtte besluta, att ett statsbidrag av 60 000 kronor för budgetåret 1961/62 skall utgå till Malmö stadsbibliotek i och för uppgiften att fungera som lånecentral för de sydsvenska och västsvenska länen.

Stockholm den 24 januari 1961

Nils Elowsson

Ernst W. Olsson

Emil Ahlkvist

J.-A. Arvidson

Thorsten Larsson

Gunnar Edström
